

РОЗДІЛ 1: ГОТОВНІСТЬ ДО ЛИХ ТА РЕАГУВАННЯ НА НИХ

**НАВЧАЛЬНИЙ МОДУЛЬ 4: Основні навички,
що рятують життя, під час побутових
катастроф**

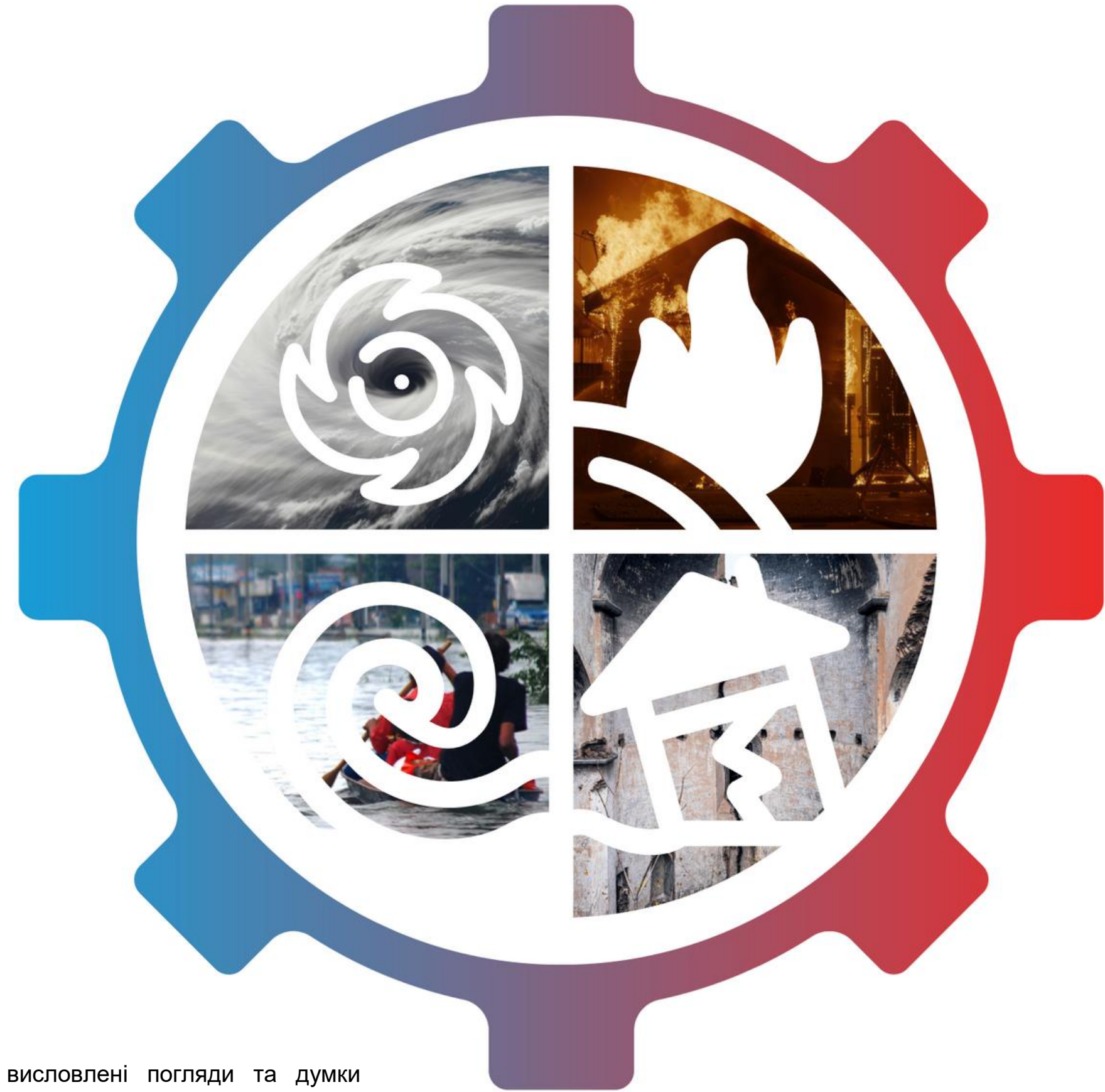
**Автор: Denizli İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
(AFAD)/ Партнерство проекту VETREADY**

Номер проекту: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

**Co-funded by
the European Union**

Фінансується Європейським Союзом. Однак висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу або Іспанської служби з питань інтернаціоналізації освіти (SEPIE). Ні Європейський Союз, ні орган, що надає грант, не несуть за них відповідальності.

Мета навчального модуля

Загальна мета була визначена як передача обізнаності про стихійні лиха та навичок рятування життя членам сімей у разі потенційних стихійних лих, що трапляються в житлових умовах; оцінка поточного стану обізнаності про стихійні лиха; сприяння готовності; та підвищення обізнаності в цій галузі шляхом надання необхідних знань та практичних навичок, а також дослідження поширених міфів та помилкових уявлень щодо навчання з питань стихійних лих.

Тривалість навчального модуля: 2,6 академічних годин

Метод оцінювання: тест з вибором однієї правильної відповіді після завершення навчального модуля

Цільові групи: учні професійно-технічної освіти, учні безперервної професійно-технічної освіти, учні діаспори, викладачі професійно-технічної та безперервної професійно-технічної освіти

Визнання для учнів:

Сертифікат про завершення (програма неформального навчання)

Визнання для освітян:

Сертифікат про розвиток професійної компетентності

Цільова перехресна навичка ESCO категорії T2-3 щодо вирішення проблем; розробка та впровадження рішень практичних, операційних або концептуальних проблем, що виникають під час виконання роботи, в широкому діапазоні контекстів.

Результати навчання навчального модуля

Знання

1. Дізнайтеся, з якими типами стихійних лих ми можемо зіткнутися в наших домівках.
2. Вміти розрізняти, що потрібно робити до, під час та після стихійних лих.
3. Вміти визначати основні психологічні та емоційні потреби людей, які можуть постраждати від стихійних лих у наших домівках під час та після цих лих.

Навички

1. Будьте обізнані з ризиками стихійних лих у житлових районах.
2. Забезпечте гармонію між членами сім'ї до, під час та після стихійного лиха.
3. У разі стихійного лиха у вашому домі переконайтеся, що всі члени родини зберігають спокій, швидко приймають рішення та застосовують методи управління стресом у будь-яких сценаріях.

Ці навички безпосередньо пов'язані з наскрізними навичками ESCO T2.3 – вирішення проблем:

- Визначення проблем
- Вирішуйте проблеми

Вступ: Які основні навички порятунку життя в надзвичайних ситуаціях вдома?

Хоча наші домівки є нашими безпечними гаванями, такі стихійні лиха, як землетруси, пожежі та повені, часто трапляються в домашніх умовах і можуть призвести до серйозних втрат, якщо нас застануть зненацька.

Мета цього навчального модуля — навчитися правильної поведінки під час стихійних лих, з якими ми можемо зіткнутися у повсякденному житті, підвищити обізнаність та набути навичок, що рятують життя.

Обізнаність про стихійні лиха,

- Дозволяє нам приймати правильні рішення, а не панікувати,
- Захистить себе та своїх близьких,
- Зміцнювати соціальну солідарність.

Тому підготовка до стихійних лих є критично важливою не лише для нашої особистої безпеки, але й для нашої здатності вижити та допомогти іншим.

Ключові поняття та термінологія

1. **Небезпека:** Природна або техногенна подія чи ситуація, яка може призвести до катастрофи.
Приклад: лінія розлому, русло річки, витік газу з печі.
2. **Ризик:** ймовірність втрати життя, майна та шкоди навколишньому середовищу у разі виникнення небезпеки.
Приклад: Проживання в будівлі поблизу лінії розлому та відсутність структурної цілісності збільшує ризик пошкодження внаслідок землетрусу.
3. **Евакуація:** контрольоване переміщення людей у безпечну зону під час або після стихійного лиха.
Приклад: Евакуація з багатоквартирного будинку під час пожежі.
4. **Зона збору:** Заздалегідь визначені відкриті та безпечні місця, де люди можуть безпечно зібратися після стихійного лиха.
Приклад: Парки, шкільні подвір'я, великі площі.
5. **Вторинне лихо:** Ще одне лихо, спричинене первинним лихом.
Приклад: Пожежа після землетрусу, епідемія після повені.

Розуміння важливості

- Понад 830 000 дітей гине щороку внаслідок нещасних випадків. Переважна більшість цих смертей трапляється вдома та в навколишньому середовищі. ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я, 2018). Під час землетрусів у Кахраманмараші 2023 року ~650 000 будинків у Туреччині було зруйновано або серйозно пошкоджено (AFAD, 2023).
- У США 57% смертей у домашніх та громадських умовах спричинені отруєннями (NSC, 2023).
- Згідно з даними EM-DAT, щороку в середньому 10–15 мільйонів людей залишають свої домівки через пошкодження їхніх будинків повенями.
- Приблизно чверть (24%) пожеж, зареєстрованих між 2019 і 2023 роками, сталися в житлових приміщеннях. Крім того, 70% смертей серед цивільного населення від пожеж та майже три чверті (74%) травм серед цивільного населення від пожеж, зареєстрованих протягом цього періоду, сталися внаслідок пожеж у житлових приміщеннях та будівлях. (Джерело: [Національна асоціація пожежного захисту])
- У Європі (ЄС-27): між 1980 і 2022 роками стихійні лиха спричинили ~145 000 смертей та ~650 мільярдів євро економічних збитків (Джерело: [ЄЕЗ, Евростат])
- Ризик повеней: Приблизно 12% населення ЄС проживає в районах, що знаходяться під загрозою повеней. (Джерело: [Copernicus EFAS])
- Пожежі: У 2023 році в ЄС згоріло понад 500 000 гектарів лісу; значна частина цих пожеж сталася в районах поблизу житлових районів. (Джерело: [ECDC, Copernicus])
- Туреччина: Згідно з даними AFAD, найпоширенішим типом стихійних лих у період з 2000 по 2023 рік були землетруси (33%), далі йдуть повені (30%) та пожежі (18%).
- Готовність громадян: Згідно з опитуванням Євробарометра, лише 24% європейців мають вдома аптечку для екстреної допомоги. «Слід пам'ятати, що стихійні лиха нагадують нам про велич природи та безпорадність людей».

Чому цей навчальний модуль важливий

- Рятуює життя: Правильна поведінка та запобіжні заходи під час стихійного лиха зменшують кількість жертв.
- Зменшує втрати майна: Забезпечення безпеки речей та будинків мінімізує матеріальні втрати.
- Підвищує обізнаність громади: Коли кожна людина усвідомлює ситуацію, соціальна солідарність та здатність реагувати зростають.
- Забезпечує психологічну готовність: запобігає паніці під час стихійних лих та навчає безпечній та контрольованій поведінці.
- Сприяє управлінню циклами стихійних лих: Ми свідомо впроваджуємо кроки запобігання, готовності, реагування та відновлення.
- «Навіть найменші запобіжні заходи, вжиті вдома, можуть захистити життя ваших близьких — тих, за кого ви охоче віддали б власне життя». — Х. ЕЛЬБЕЙІ

Стихійні лиха, з якими ви можете зіткнутися вдома

- 1.Землетрус: землетрус, спричинений рухом ліній розломів у земній корі. Він завдає найбільших структурних пошкоджень будинкам, перекидання меблів та травм.
- 2.Пожежа: неконтрольоване полум'я, що виникає з таких джерел, як витoki електричного струму, плити, духовки, свічки або сигарети. Це одна з найпоширеніших причин смерті в будинках.
3. Повінь/затоплення: це коли будинок затоплює через сильні дощі, розлив річки або засмічення каналізації. Це створює значну загрозу для підвалів та перших поверхів.
4. Шторм та сильний вітер: це призводить до зривання дахів, розбиття вікон та пошкодження зовнішніх стін. Це загрожує безпеці будинку та може призвести до відключення електроенергії.
5. Зсув: Пошкодження будинків, спричинені зміщенням ґрунту на схилах після сильних дощів. Це особливо небезпечно в сільській та гірській місцевості.
- 6.Окрім цих катастроф, також трапляються техногенні/промислові та біологічні катастрофи.

ЗЕМЛЕТРУС

Бути обізнаним та готовим до землетрусів життєво важливо для нашої безпеки.

Землетруси трапляються раптово. Під час землетрусу члени сім'ї можуть впасти в шок, втратити орієнтацію та відчувати сильний страх і паніку.

Після землетрусу вони можуть не мати змоги негайно отримати допомогу ззовні. Дороги можуть бути заблоковані, лінії зв'язку можуть бути вимкнені, джерела енергії можуть бути знищені, а будівлі можуть зруйнуватися, що змушує їх дбати про себе в страху та небезпеці.

Рисунок 1: 6 лютого Кахраманмараш/Туреччина

ПОШИРЕНІ НЕПРАВИЛЬНІ УЯВЛЕННЯ

Пороги дверей безпечні під час землетрусу. Ліфтами можна користуватися під час землетрусу. Вам слід негайно евакуюватися. Відкриті простори завжди безпечні.

Co-funded by
the European Union

Землетруси

Здатність вижити самотійно під час землетрусу

- Застосовуйте техніку «Упасти-Накрити-Утримати» без паніки
- Якщо ви опинилися під уламками, зберігайте спокій і навчіться контролювати своє дихання.
- Бігти, щоб дістатися до членів родини під час землетрусу
- Допоможіть їм зберігати спокій та розвивати навички швидкого мислення
- Тримайтеся подалі від місць у будинку, де ви можете травмуватися (вікна, дзеркала, шафи тощо).

Здатність вижити самотійно після землетрусу

- Переконавшись, що всі члени сім'ї враховані, евакуюйте будівлю відповідно до плану евакуації.
- Вживайте запобіжних заходів проти вторинних катастроф.
- Вимкніть газові, електричні та водопровідні крани.
- Надавати підтримку тим, хто потребує першої медичної допомоги (зупинка кровотечі, виявлення переломів та вивихів, елементарна реанімація).
- Користуйтеся телефоном лише в надзвичайних ситуаціях.
- Дотримуйтесь інструкцій пошуково-рятувальних та допоміжних команд.

Після землетрусу психологічна підтримка є важливою для кожного члена сім'ї.

Як підготувати аварійний комплект?

- Протягом перших 72 годин після землетрусу, комплект для підготовки до надзвичайних ситуацій може врятувати ваше життя та життя ваших близьких, допомагаючи вам зберігати необхідні речі та важливі документи до прибуття рятувальних команд.
- Важливо мати наготові та під рукою комплект для ліквідації наслідків стихійних лих та надзвичайних ситуацій, який містить приладдя, що може знадобитися вам одразу після стихійного лиха.
- Набір також повинен містити необхідні речі для людей, за яких ви відповідаєте (немовлят, людей похилого віку, людей з інвалідністю), та будь-яких домашніх тварин, які у вас можуть бути.

ПОВІНЬ

Повені – це стихійні лиха, які загрожують будинкам раптовим та швидким потоком води.

Необхідно бути готовим заздалегідь, щоб запобігти втратам життя та майна.

Причини повеней

- Сильні дощі та шторми
- Затоплення річки або струмка
- Недоліки каналізації та інфраструктури
- Схил землі та неправильне будівництво

Рисунок 2: Анкара/Туреччина (2023)

Поширені помилкові уявлення про повені:

- Хибне уявлення: Вважається, що паводкова вода в будинку буде повільною та нешкідливою.
- Факт: Навіть швидка течія води глибиною лише 15–30 см може збити людину.
- Хибне уявлення: Існує хибне уявлення про те, що підвали безпечні.
- Факт: Під час повені підвали або нижні поверхи можуть швидко заповнитися водою та перетворитися на пастки.
- Хибна думка: самотійно відводити невелику кількість паводкової води з дому безпечно.
- Факт: Брудна, перелита вода або вода, що контактувала з електроприладами, дуже небезпечна.

Повені

Що сталося в будинку під час повені:

- Члени родини не хочуть залишати свої домівки до останнього моменту.
- Коли паводкова вода починає заповнювати будинок, вони панікують і намагаються врятувати свої цінності, уникаючи того, що потрібно зробити.
- Діти налякані, а батьки безпорадно борються з цією відповідальністю...

Заходи щодо запобігання повеням:

- Регулярно перевіряйте свій будинок та навколишні дренажні системи
- Тримайте дощову воду та водостічні жолоби в чистоті.
- Перемістіть важливі речі на вищу територію.
- Захищайте електричні та газові установки від контакту з водою.
- Тримайте наготові аварійний комплект та план дій.

Наслідки стихійного лиха для членів сім'ї:

- Сім'я може зазнати фінансових втрат через неможливість замінити своє житло та предмети домашнього вжитку, а також може зіткнутися з економічними труднощами.
- Після того, як вода відступить від їхнього будинку, вони можуть відчувати емоційне виснаження через втрату пам'яті та знищення майна.
- Втрата членів сім'ї та домашніх тварин може спричинити депресію.

Навички рятування життя під час повені:

- Зберігайте спокій замість паніки.
- Якщо рівень води підвищується, негайно перейдіть у безпечне, високе місце.
- Не торкайтеся електричних розеток або приладів.
- Не заїжджайте на автомобілі у місця, де відбувається паводок.
- Надавайте пріоритет дітям, людям похилого віку та людям з інвалідністю.
- Дотримуйтесь вказівок влади.

ПОЖЕЖІ

Пожежа – це лихо, яке найшвидше поширюється в будинку та може призвести до серйозних втрат життя та майна.

Тому запобіжні заходи, яких слід вжити до пожежі, правильні дії, яких слід вжити під час пожежі, та плани дій у надзвичайних ситуаціях мають життєво важливе значення.

Ми детально розглянемо причини пожеж у наших будинках, запобіжні заходи, яких слід вживати проти пожежі, та як нам слід діяти у разі пожежі. Наша мета — захистити себе та своїх близьких, діючи усвідомлено та безпечно, не панікуючи у разі можливої пожежі.

Можливі причини пожеж у житлових будинках

- Електричні причини
- Печі, обігрівачі та каміни
- Сигарети, свічки та відкритий вогонь
- Легкозаймисті та вибухонебезпечні матеріали
- Інші антропогенні фактори

Рисунок 3: Bolu Türkiye (2025)

- **ПОШИРЕНІ НЕПРАВИЛЬНІ УЯВЛЕННЯ**
- Невеликі пожежі можна легко загасити
- Вода гасить усі пожежі
- Дим не має значення, значення має лише полум'я
- Для невеликих пожеж протипожежні ковдри не потрібні
- Небезпека минає, як тільки пожежа загашена
- Усі двері слід відчинити; вогонь швидко згасне

Пожежі

Навички пожежної безпеки

1. Зберігайте спокій без паніки

- Паніка збільшує ризик прийняття неправильних рішень та отримання травм.
- Швидко та обережно перемістіться до найближчого безпечного місця.

2. Використання вогнегасників та ковдр

- Використовуйте вогнегасник або протипожежну ковдру для невеликого полум'я.
- Якщо полум'я поширюється, не втручайтеся; перейдіть у безпечне місце.

3. Безпечна зона та евакуація

- Використовуйте заздалегідь визначені шляхи евакуації
- Зачиніть двері, щоб запобігти поширенню диму та вогню.
- Не користуйтеся ліфтами; користуйтеся сходами.

4. Захист від диму та токсичних газів

- Захистіть дихання чистою тканиною або одягом.

Якщо ви горите, використовуйте метод СТОП-ПАДІННЯ-КОТАННЯ, щоб загасити полум'я.

Що робити після пожежі

1. Перевірка безпечної зони

- Зачекайте на дозвіл від влади, перш ніж знову заходити до будівлі.
- Перевірте електрику, газ та водопровідні клапани.

2. Перша допомога та травми

- Надайте першу допомогу у разі опіків або травм.
- За потреби зверніться за медичною допомогою

3. Оцінка збитків та страхування

- Задokumentуйте та сфотографуйте будь-які пошкодження майна
- Повідомте про пошкодження до вашої страхової компанії.

4. Чищення та ремонт

- Безпечно видаляйте предмети, що піддавалися впливу тепла, диму та води.
- Відремонтувати будівлю та її системи за допомогою професіоналів.

Наслідки пожежі для членів сім'ї:

- Сім'я може зазнати фінансових втрат через неможливість замінити своє житло та предмети домашнього вжитку, а також може зіткнутися з економічними труднощами.
- Втрата членів сім'ї та домашніх тварин може спричинити депресію.

ШТОРМ/УРАГАН

Ми знаємо, що під час штормів вітер та літаючі предмети можуть пошкодити наші будинки, а ризики, пов'язані з електроенергією та газом, можуть зростати. Тому вжиття запобіжних заходів заздалегідь є надзвичайно важливим як для нашої особистої безпеки, так і для безпеки наших домівок.

Ми повинні знати запобіжні заходи, яких слід вживати в наших домівках до та під час шторму, як поводитися в небезпечних ситуаціях та як готуватися до надзвичайних ситуацій.

- Сильні шторми та урагани можуть пошкодити дахи та вікна, завдаючи значної шкоди електроустановкам.
- Урагани можуть призвести до розбиття вікон, що призведе до серйозних травм.
- Вони можуть завдати серйозної шкоди електричним, водопровідним та газовим системам, що призводить до вторинних катастроф або травм.
- Члени сім'ї можуть панікувати та бути нездатними спокійно впоратися з кризою, хвилюючись, що їхнім дітям може бути завдано шкоди.

Наша мета — бути обізнаними щодо природних явищ та діяти безпечно, не панікуючи.

Рисунок 4: Стамбул/Туреччина (2020)

Шторми та урагани

Запобіжні заходи, яких слід вжити перед штормом/ураганом

1. Перевірте зовнішній вигляд вашого будинку
 - Заносьте будь-які предмети з балконів, терас та садів, які може віднести вітром.
 - Обріжте гілки дерев та закріпіть будь-які вільні або небезпечні частини.
2. Вікна та двері
 - Зміцніть вікна, використовуйте віконниці або захисну плівку для вікон.
 - Переконайтеся, що двері та вікна щільно зачинені.
3. Безпека електропостачання та газу
 - Вимкніть з розетки прилади, які не використовуватимуться під час грози.
 - Зберігайте газові балони закритими та в безпечному місці.
4. Готовність до надзвичайних ситуацій
 - Підготуйте сумку з ліхтариком, батарейками, водою, їжею та аптечкою
 - Тримайте під рукою телефон, рацію та номери екстрених служб.

НАВИЧКИ РЯТУВАННЯ ЖИТТЯ ПІД ЧАС ШТОРМУ/УРАГАНУ

Що робити під час шторму

1. Переїжджайте до безпечних зон
 - Тримайтеся подалі від вікон, великих скляних шибок та дверей.
 - Підходьте до безпечних місць, таких як внутрішні кімнати, коридори або підвали.
2. Не виходьте на вулицю
 - Виходьте на вулицю лише у разі надзвичайної ситуації.
 - Тримайтеся подалі від падаючих дерев, знаків або літаючих предметів.
3. Тримайтеся низько
 - Рухайтесь низько, щоб уникнути диму або розбитого скла.
4. Тримайтеся подалі від електрики та газу
 - Тримайтеся подалі від електричних розеток та приладів через ризик ураження блискавкою та контакту з водою.
5. Слідкуйте за офіційними оголошеннями
 - Слідкуйте за попередженнями про погоду та місцеві органи влади через радіо, телебачення або мобільний телефон.

Зупиніться та поміркуйте

Сценарій домашнього землетрусу

Тремор почався ввечері. Мама готувала вечерю на кухні, а маленька дитина спала у своєму ліжечку. Дитина почала плакати, коли почався тремор, а поки тато дивився телевізор, тремор посилювався, і зникло світло.

Питання:

- Якби ви опинилися в такій ситуації, що б ви зробили в першу чергу?
- Що б ви зробили перед тим, як вийти з дому (згідно з планом евакуації)?

Рисунок 5: Ренесансне місце Хатай/Туреччина 6 лютого 2023 р

Зупиніться та поміркуйте

Що вам потрібно зробити:

- Виконайте маневр ПУСТИ-НАКРИЙ-УТРИМАЙСЯ поруч із об'єктом, міцність якого, на вашу думку, є надійною.
- Предмети на кухні становлять небезпеку. Тримайтеся від них подалі.
- Не дійте емоційно під час землетрусу. Якщо тряска сильна, не біжіть до інших кімнат.
- Тримайтеся подалі від вікон та предметів, які можуть впасти та травмувати вас.
- Зберігайте спокій та зібраність. Якщо ви панікуєте, ви можете не мати змоги ясно мислити.

Що вам потрібно зробити

- Евакуюватися з будинку згідно з планом евакуації.
- Переконайтеся, що члени сім'ї притомні та не травмовані.
- Вимкніть електрику, воду та газові вентилі й вимикачі, які можуть спричинити вторинні лиха в будинку.
- Візьміть із собою аварійний комплект, який ви підготували раніше.
- Виходячи з дому, переконайтеся, що двері замкнені, щоб запобігти крадіжці.
- Вийдіть з будівлі та пройдіть до попередньо призначеної зони збору.

Технологічні/промислові катастрофи в контексті основних навичок, що рятують життя, у разі побутових катастроф

Технологічні або промислові катастрофи, які можуть статися в побутовому середовищі, – це події, спричинені техногенними джерелами, такими як електроприлади, газові системи, хімічні речовини або несправності в домашній інфраструктурі, які можуть призвести до серйозних пошкоджень, таких як пожежа, вибух, отруєння, ураження електричним струмом або інші нещасні випадки.

Технологічні та промислові катастрофи, з якими ми можемо зіткнутися несвідомо та які можуть загрожувати нашій безпеці в наших домівках, – це події, що виникають безпосередньо внаслідок діяльності людини, технологій або несправностей пристроїв.

Електроприлади, газові системи, опалювальні прилади або хімічні речовини, які ми зберігаємо в наших домівках, можуть становити серйозну небезпеку, якщо їх неправильно використовувати або вони працюють несправно.

Невелика іскра, коротке замикання або витік газу можуть призвести до таких наслідків, як пожежа, вибух або отруєння.

Наша мета сьогодні — виявити технологічні та промислові ризики в наших домівках, передбачити потенційні небезпеки та навчитися правильним методам реагування. Таким чином, ми забезпечимо власну безпеку, а також безпеку наших сімей та навколишнього середовища.

Рисунок 6. Технологічні катастрофи вдома \ (створено H.ELBEYI за допомогою ChatGPT))

Витоки газу

Витоки газу, які можуть становити серйозну небезпеку в наших домівках, викликають сильний запах і паніку. Природний газ, газ у балонах або інші горючі гази, що використовуються в наших домівках, можуть швидко стати небезпечними, якщо їх неправильно використовувати або не обслуговувати належним чином.

Ознаки витоку газу можуть бути не очевидними одразу.

Неправильне використання та недбалість можуть призвести до серйозних нещасних випадків.

Витоки несуть ризик вибуху та отруєння.

Вони можуть спричинити пожежу через коротке замикання електричних контактів.

Знайте, що робити у разі витоку газу.

Встановіть газовий детектор або газову сигналізацію для виявлення витоків газу.

Рисунок 7: Витік газу. Пейтон Прайс, репортер, 1 листопада 2023 року.

Витоки газу

Витік газу: що робити

1. Зберігайте спокій та уникайте паніки

- Поспішні дії можуть погіршити аварію.
- Спочатку розпізнайте ситуацію та оцініть її.

2. Вимкніть джерело газу

- Вимкніть головний вентиль або вентиль балона.
- Якщо витік продовжується, залиште це місце.

3. Тримайтеся подалі від джерел електрики та займання

- Не торкайтеся нічого, що може спричинити іскру, наприклад, вимикачів, розеток, мобільних телефонів або запальничок.
- Відкритий вогонь суворо заборонено.

4. Відчиніть двері та вікна

- Відкрийте вікна, щоб розсіяти газ, та провітріть приміщення.
- Це зменшує ризик вибуху.

5. Евакуювати будинок

- Відведіть усіх членів родини на безпечну відстань.
- Зачинення дверей запобігає витоку газу та зменшує ризик вибуху.

6. Повідомте органи влади

- Зателефонуйте за номером 112.
- Не повертайтеся до будинку, доки витік газу не буде повністю усунено.

7. Перевірка після витоку газу

- Перевірте прилади та клапани після прибуття правоохоронних органів і стануть безпечними в цій зоні.
- Не використовуйте газ, доки причину витоку не буде повністю усунено.

Після таких інцидентів у людей можуть спостерігатися порушення сну, підвищена пильність, нічні кошмари або короточасні симптоми травми. Тому витік газу становить не лише фізичну небезпеку; слід також звернутися за професійною допомогою для психологічної підготовки та кризового менеджменту.

Хімічні аварії, які можуть статися вдома

Нещасні випадки, пов'язані з використанням хімічних засобів для чищення вдома, – це серйозні ризики, з якими ми часто стикаємося у повсякденному житті, але часто не звертаємо на них уваги.

1. Неправильні суміші

- Приклад: Відбілювач + аміак → токсичний газоподібний хлорамін
- Результат: Подразнення дихальних шляхів, кашель, печіння очей, навіть отруєння.

2. Контакт зі шкірою та очима

- Прямий контакт мийних засобів зі шкірою або очима → опіки, подразнення або алергія
- Особливо небезпечними є соляна кислота та засоби для чищення на основі кислот

3. Ковтання або вдихання

- Маленькі діти або домашні тварини можуть випадково їх проковтнути
- Вдихання парів продукту → запаморочення, нудота, головний біль,

проблеми з диханням

Рисунок 8: Алманія (2020)

Co-funded by
the European Union

Хімічні аварії, які можуть статися вдома

Навички виживання під час хімічних аварій, які ви можете опанувати вдома

1. Негайно виявляти розливи хімікатів

- Приймайте швидкі та спокійні рішення замість паніки

2. Перше реагування та захист

- Контакт зі шкірою: промийте уражену ділянку великою кількістю води
- Попадання в очі: Промивайте очі чистою водою протягом щонайменше 15 хвилин
- Ризик вдихання: Перейдіть до чистого, добре провітрюваного приміщення; за потреби прикрийте рот і ніс (маскою або вологою тканиною)

3. Евакуація у разі розливу газу та хімікатів

- Негайно евакуюйте людей з цієї зони
- Тримайте двері зачиненими та контролюйте потік повітря

4. Повідомити органи влади

- Зателефонуйте за номером екстреної допомоги (911, пожежна служба, аварійна лінія газової служби)
- Надайте точну інформацію про тип аварії та використану хімічну речовину

5. Пріоритет власної безпеки

- Тримайтеся подалі від джерел електрики або вогню
- Не намагайтеся втручатися в роботу хімічної речовини або пристрою
- За потреби переодягніться та очистіть шкіру

6. Управління панікою та психологічна підтримка

- Заспокойте себе та інших членів родини
- Зменшення страху та тривоги, особливо у дітей та людей похилого віку
- За потреби зверніться за психологічною підтримкою після інциденту

Електричні нещасні випадки, які можуть статися вдома

* Електрика є одним з елементів, які найчастіше використовуються в нашому повсякденному житті.

Ми користуємося електроенергією в усіх сферах нашого життя, від освітлення до опалення, від приготування їжі до технологій. Однак ми часто не помічаємо небезпек, що стоять за цією зручністю.

* Значна частина пожеж, травм і навіть смертельних випадків у будинках спричинена аваріями з електричним струмом.

* Більшості цих нещасних випадків можна запобігти, дотримуючись простих запобіжних заходів та розвиваючи правильні звички використання.

Рисунок 10. Нещасні випадки з електрикою вдома. Aydem Retail, 24 лютого 2023 р.

Рисунок 9. Нещасні випадки з електрикою вдома. Aydem Retail, 24 лютого 2023 р.

Поширені помилки щодо електричних аварій

1. «Ви повинні негайно доторкнутися до людини, яку вразило струмом, і відсторонитися від неї».
2. «Якщо я взуту пластикові капці чи взуття, мене не вдарить струмом».
3. «Триконтактні розетки та подовжувачі можна використовувати без обмежень».
4. «Незначні ураження електричним струмом нешкідливі».
5. «Добре намазати опік зубною пастою або йогуртом».
6. «Якщо спрацював автоматичний вимикач, ви повинні негайно його перезавантажити».
7. «Навіть без заземлення електрика безпечна вдома».

Витоки газу

Правильні дії у разі ураження електричним струмом вдома

1. Зберігайте спокій та контроль
 - Не панікуйте, рухайтесь швидко, але обережно
 - Перш за все, подбайте про власну безпеку
2. Відключіть електроенергію
 - Вимкніть головний запобіжник, перш ніж торкатися потерпілого
 - Вимкніть розетку або від'єднайте шнур живлення (сухими руками)
3. Використовуйте ізоляційний матеріал
 - Якщо електроенергію неможливо вимкнути, втруťтесь деревом, пластиком або сухою тканиною.
 - Тримайтесь подалі від металевих або вологих предметів
4. Перевірте жертву
 - Перевірте їхню свідомість, дихання та пульс
 - Якщо ви не дихаєте, зателефонуйте за номером 112 та проведіть елементарну реанімацію.
 - Промийте опіки холодною водою та накрийте чистою тканиною
5. Зверніться за професійною допомогою
 - Зателефонуйте до служби екстреної допомоги 112 та чітко поясніть ситуацію
 - Дотримуйтесь інструкцій медичних бригад, перебуваючи поруч із потерпілим

Потенційні вторинні катастрофи внаслідок аварій з електропроводкою

1. Вогонь
 - Займання розетки, кабелю або пристрою через коротке замикання
 - Невелика іскра може підпалити штори, килими або меблі
 - Вогонь поширюється по всьому будинку
2. Вибух
 - Поєднання витоку електромережі з витоком природного газу або зрідженого нафтового газу
 - Спричинення раптових вибухів у закритих приміщеннях
3. Дим та отруєння
 - Вдихання токсичного диму від пожежі електрообладнання
 - Ризик задухи чадним газом або хімічним димом
4. Ризики від контакту з водою
 - Ураження електричним струмом під час спроби загасити пожежу водою
 - Додаткові аварії, спричинені контактом води та електрики через пошкодження сантехніки.

Зупиніться та поміркуйте

Пожежа, яка може статися в будинку

Після прасування ваш родич залишив праску увімкненою та пішла пити каву на балкон. У цей момент відчувається запах горілого та кімната наповнена димом.

Що б ви зробили в цій ситуації?

Рисунок 11: Пожежі в будинках (згенеровані H.ELBEYI через ChatGPT)

Зупиніться та поміркуйте

Зберігайте спокій та розставляйте пріоритети

- Не панікуйте; рухайтесь швидко, але обережно.
- Пріоритет: людське життя, потім майно.

Відключіть джерело живлення

- Вимкніть головний запобіжник або від'єднайте праску від мережі (сухими руками).
- Не використовуйте воду або вогнегасник перед відключенням живлення.

Гасіння невеликих пожеж

- Ви можете використовувати вогнегасник (CO₂ або сухий хімічний).

Провітріть приміщення.

- Відкрийте вікна, щоб уникнути вдихання диму від вогню.
- Якщо пожежу ще не взяти під контроль, безпечно евакуйуйтеся з приміщення.

Виклик екстреної допомоги

- Якщо ви не впевнені у власному втручанні, евакуйуйте людей з дому.

- Це створює пожежну небезпеку в будинках.
- Дим подразнює дихальні шляхи та призводить до втрати свідомості.
- Це заважає нам діяти спокійно та викликає паніку.
- Неправильне втручання може призвести до ураження електричним струмом або смерті.

«Очікуй неочікуваного, керуй найгіршим»

Пандемії чи епідемії

Небезпеки, з якими ми стикаємося в нашому житті, не обмежуються лише стихійними лихами. Існують також біологічні ризики, які ми не можемо бачити, але які безпосередньо загрожують нашому здоров'ю та життю. Біологічні катастрофи у сфері охорони здоров'я – це події, спричинені мікроорганізмами, такими як віруси, бактерії, грибки або токсини, які загрожують як індивідуальному, так і громадському здоров'ю. Пандемії, епідемії, харчові та водні отруєння, лабораторні аварії та біотероризм належать до цієї категорії.

Мета: Захист здоров'я людини та населення

- Епідемічні захворювання (наприклад, грип, черевний тиф, COVID-19)
- Харчове або водне отруєння
- Лабораторні або промислові біологічні аварії

Рисунок-12 Чін (2020)

Пандемії чи епідемії

Разом з пандемією

- У психологічному плані посилюються почуття депресії, тривоги та паніки.
- Спостерігаються депресія та соціальна ізоляція.
- Спостерігаються розлади сну та симптоми хронічної втоми. Виникають втрата роботи, безробіття та економічні труднощі.
- Дотримання запобіжних заходів, таких як маски та соціальне дистанціювання, ще більше посилюється.

Стратегії подолання труднощів:

- Ми повинні забезпечити продовження, змінюючи та вдосконалюючи наш щоденний розпорядок.
- Обмежуючи наше соціальне життя, ми повинні ставити на перше місце особистісний розвиток.
- Нам слід встановити робочий розпорядок, заснований на методах роботи з дому.
- Ми повинні регулярно бувати на свіжому повітрі, дотримуючись гігієни та соціальної дистанції.
- Ми повинні харчуватися регулярно та здорово, дотримуючись вказівок фахівців.

COVID 19

COVID-19 – це інфекційне респіраторне захворювання, спричинене коронавірусом, відомим як SARS-CoV-2. Воно вперше з'явилося в Ухані, Китай, у 2019 році та швидко перетворилося на глобальну пандемію.

Вплив на людей

1. Лихоманка, кашель, втома, біль у м'язах
2. Задишка та пневмонія
3. Довгострокові наслідки (Тривалий COVID: втома, проблеми з концентрацією уваги)
4. Стрес, тривога та паніка
5. Депресія та самотність
6. Розлади сну та хронічна втома
7. Закриття шкіл та робочих місць
8. Соціальна ізоляція та зниження соціальної взаємодії
9. Втрата роботи та зниження доходу
10. Закриття малого бізнесу
11. Додаткове навантаження на систему охорони здоров'я та державні ресурси

Рисунок-13 Covid-19 Німеччина (2020)

Забруднення харчових продуктів

Навички виживання під час COVID-19

1. Особиста гігієна та захист
 - Часто мийте або дезінфікуйте руки
 - Носіть маску, особливо в людних та закритих приміщеннях
 - Дотримуйтесь соціальної дистанції (щонайменше 1,5–2 метри)
2. Вакцинація та імунітет
 - Отримайте вакцини проти COVID-19 та ревакцинацію
 - Харчуйтеся збалансовано, висипайтесь та займайтеся фізичними вправами, щоб зміцнити свою імунну систему
3. Моніторинг симптомів та раннє втручання
 - Слідкуйте за такими симптомами, як лихоманка, кашель та задишка
 - Якщо з'являться симптоми, ізолюйтеся вдома та зверніться до медичного закладу
4. Запобіжні заходи вдома та в громаді
 - Уникайте скупчення людей та закритих приміщень
 - Переконайтеся, що ваш будинок добре провітрюється
 - Дотримуйтесь правил гігієни у місцях спільного користування
5. Психологічне та соціальне здоров'я
 - Зверніться за допомогою для подолання стресу та тривоги
 - Підтримуйте соціальні контакти за допомогою цифрових інструментів
 - Встановіть розпорядок дня під час тривалих періодів ізоляції

Поширені помилки

- Тільки люди похилого віку хворіють на COVID-19.
- Я зробив щеплення, тому мені більше не потрібно вживати запобіжних заходів.
- Сонячне світло та тепла погода вбивають COVID-19.
- Я приймав вітаміни, тому не захворію на цю хворобу.
- Я одягнув маску, щоб не захворіти.

Забруднення води

Забруднення води під час біологічних катастроф стосується забруднення питної та побутової води мікроорганізмами, такими як бактерії, віруси та паразити, що створює загрозу для здоров'я людини.

Крім того, вода може втратити свою чистоту та стати шкідливою для здоров'я людини через погіршення стану джерела (водопровідної мережі, свердловини, резервуара) або внутрішньої сантехніки будинків.

Основні типи:

1. Бактеріальне зараження: холера (*Vibrio cholerae*), черевний тиф (*Salmonella typhi*), дизентерія (*Shigella*), лептоспіроз (передається через сечу щурів)
2. Вірусне зараження: гепатит А та Е, норовірус (спалахи харчового отруєння), ротавірус (сильна діарея, особливо у дітей)
3. Паразитарне зараження: амебна дизентерія (*Entamoeba histolytica*), лямбліоз (*Giardia lamblia*), цистозні та гельмінтозні (кишкові черви) інфекції
4. Грибкове забруднення: деякі гриби та водорості, що ростуть у забрудненій воді, можуть загрожувати здоров'ю людини через шкірні інфекції, алергії та вироблення токсинів.

Рисунок-14 Забруднення води İş Bankası (02.12.2021)

Забруднення води

Основні причини:

1. Причини, пов'язані зі стихійним лихом

- Повені та раптові повені: змішування стічних вод з питною водою
- Землетруси: пошкодження систем водопостачання та каналізації
- Шторми та урагани: Забруднення джерел води поверхневими відходами

2. Побутові та екологічні причини

- Нерегулярне очищення резервуарів для зберігання води
- Старі та іржаві труби розмножують мікроби
- Змішування відходів життєдіяльності тварин (щурів, птахів, комах) з водою
 - Неконтрольоване скидання сміття та відходів у навколишнє середовище

3. Причини, спричинені людиною

- Недостатня інфраструктура та каналізаційні системи
- Недотримання правил гігієни (не миття рук, не прибирання їжі)
- Змішування побутових та промислових відходів з джерелами води без очищення

4. Природні причини

- Забруднення підземних джерел води поверхневими мікроорганізмами
- Зміни температури води прискорюють ріст бактерій

Методи боротьби із забрудненням води в сім'ї

- Резервуари для води слід регулярно чистити та тримати закритими.
- Мережі питної води та каналізаційні системи повинні бути розділеними та безпечними.
- У будинках повинен бути запас чистої води на випадок надзвичайних ситуацій.
 - Водопровідні труби, колодязі та місця зберігання повинні бути захищені від шкідливих організмів.
 - У разі повеней, землетрусів або подібних подій не слід використовувати підозрілі джерела води.
 - За необхідності воду слід кип'ятити або очищати за допомогою таблеток/фільтрів для очищення води.
 - Для миття та приготування їжі слід використовувати лише перевірену воду.
 - Не слід пити воду з-під крана, доки влада не оголосить, що це безпечно.
 - Резервуари, колодязі та труби слід дезінфікувати.
 - Не можна вживати їжу, яка може бути забруднена (їжа, що залита водою). Слід суворо дотримуватися правил гігієни (миття рук з милом, миття їжі).

Короста

Це паразитарне захворювання шкіри, яке може швидко поширюватися серед багатьох людей у громаді. Коростяний кліщ впроваджується у верхній шар шкіри, розмножується та викликає сильний свербіж і червоні висипання з пухирями.

Короста – це паразитарне захворювання, яке може безпосередньо впливати на здоров'я населення та швидко поширюється. Це інфекційне захворювання, спричинене кліщем *Sarcoptes scabiei*, який заривається в шкіру та характеризується сильним свербінням та висипанням на шкірі. Короста – це не лише індивідуальна проблема зі здоров'ям, а й захворювання, яке становить ризик біологічних спалахів у громадах. Вона може легко поширюватися через прямий контакт зі шкірою або через спільні предмети та постільну білизну. Тому вона може швидко розмножуватися, особливо в місцях скупчення людей, де не дотримується належної гігієни.

Рисунок 15 Приватна лікарня проти корости Денізли/Туреччина (03.05.2023)

- Інтенсивний свербіж, особливо вночі.
- Часто спостерігається між пальцями, на зап'ястях, ліктях, талії, в області геніталій та стопах.
- Заразний: легко поширюється через прямий контакт зі шкірою або спільне використання особистих речей.
- Якщо не лікувати, хвороба може поширюватися в громадах у вигляді спалаху.

Короста

Основні симптоми:

1. Сильний свербіж
 - Особливо погіршується вночі
 - Свербіж іноді порушує сон і знижує якість життя
2. Висипання та пухирі на шкірі
 - Червоні плями, пухирі або ділянки з кірочками
 - Найчастіше спостерігається між пальцями, на внутрішній стороні зап'ясть, ліктях, талії, в області геніталій, стопах і тулубі
3. Сліди тунелю (тунель Скарабей)
 - Паразит прокладає тунелі у верхній шар шкіри, проявляючись у вигляді тонких або нерівних ліній
4. Вторинні інфекції
 - Внаслідок подряпин може розвинутилася бактеріальна інфекція
 - Запалення, почервоніння та утворення кірочок на шкірі можуть посилюватися
5. Інші симптоми
 - Втома та неспокій
 - Лихоманка в деяких випадках (за наявності вторинної інфекції)

Методи захисту:

1. Особиста гігієна
 - Руки слід часто мити з милом і водою
 - Нігті слід коротко підстригати, а руки слід мити після чухання
 - Особисті рушники, простирадла та одяг не слід використовувати спільно з іншими
2. Уникайте спільних предметів та зон
 - Такі речі, як ліжка, постільна білизна, рушники та одяг, не слід використовувати спільно
 - Меблі та ліжка загального користування слід чистити та дезінфікувати
3. Будьте обережні в людному та негігієнічному середовищі
 - Регулярне прибирання та огляд слід забезпечити в таких місцях, як гуртожитки, будинки для людей похилого віку та військові частини
 - Слід обмежити тісний контакт шкіри з підозрілими особами
4. Контроль за домашніми тваринами та навколишнім середовищем
 - Домашніх тварин слід регулярно водити до ветеринара
 - Вологі та негігієнічні місця в будинку слід прибирати, а також запобігати появі цвілі та кліщів.
5. Раннє виявлення та лікування
 - Якщо ви помітили свербіж та висип, слід негайно звернутися до медичного закладу.
 - Хвора людина не повинна повертатися до місць загального користування, доки їй не буде надано лікування.

Надихаючі дії та взірці для наслідування

Повінь

Організація Об'єднаних Націй (ООН) оголосила про щонайменше 11 300 загиблих та 10 100 зниклих безвісти в місті Дерна, яке найбільше постраждало від повені в Лівії.

Управління ООН з координації гуманітарних питань (УКГП) заявило, що пошуково-рятувальні роботи тривають, і висловило стурбованість тим, що кількість загиблих може зрости.

Професор Стівенс каже, що спочатку руйнування дамб, що стримували воду, призвело до того, що накопичена вода перетворилася на масову повінь.

Рисунок-16 Лівія/Дерне (9 айлю 2023)

Професор Драган Савіч, експерт з гідротехніки з Університету Ексетера у Великій Британії, каже: «Ці типи дамб стають чутливими, коли вода перевищує їхню місткість. У той час як бетонні дамби можуть залишатися стоячими навіть у точці переливу, кам'яні дамби зазвичай не витримують такого навантаження». Ендрю Барр каже, що вода, що текла з першої дамби, ймовірно, зібрала каміння на дорозі та зруйнувала другу дамбу цією силою, залишивши місто, затиснуте між горами та морем, перед обличчям раптової та руйнівної повені.

Давайте запитасмо себе: що б ви зробили для людей, які зіткнулися з такою масштабною повені?

Надихаючі дії та взірці для наслідування

Найкращі практики реагування під час повені в Лівії:

а. Підготовка та раннє попередження.

- Обмін метеорологічними попередженнями та прогнозами повеней.
- Підвищення обізнаності громадськості щодо ризиків повеней.
- Розробка планів ранньої евакуації з районів високого ризику.

В. Евакуація та направлення людей у безпечні райони.

- Переміщення людей у безпечні райони до початку повені.
- Попереднє визначення та маркування шляхів евакуації.
- Пріоритетне супроводження людей похилого віку, інвалідів та дітей у безпечні зони.

С. Невідкладна допомога та медичні послуги.

- Швидка доставка їжі, питної води, житла та основних медичних послуг.
- Дезінфекційні та гігієнічні заходи для запобігання захворюванням, що передаються через воду.
- Скоординована робота пошуково-рятувальних груп.

Д. Комунікація та інформація.

- Швидкий обмін точною та достовірною інформацією через ЗМІ та соціальні канали
- Видання чітких інструкцій, щоб запобігти паніці людей.

Що вам слід зробити як окремій особі:

Підтримка може бути надана персоналу, відповідальному за евакуацію.

- Можуть поширюватися бактеріальні та вірусні спалахи (дизентерія, холера), тому постраждалим людям може бути надана водна підтримка.
- Щоб уникнути прийняття рішень на основі соціальних мереж або чуток, громадян, які там проживають, можна заспокоїти та побажати їм добра.
- Якщо виявлено незахищені електричні пристрої, слід повідомити про це правоохоронні органи.
- небезпека повені часто ігнорується. Тому громадян можна направити до зон евакуації. Можна надати підтримку командам з постачання продуктів харчування, оскільки доступ до чистих продуктів може бути ускладнений.
- Може бути надана підтримка у встановленні наметів у безпечних місцях для задоволення потреб населення в житлі. Психосоціальні команди можуть бути спрямовані на надання допомоги людям, які переживають психологічний дистрес та втратили близьких.

Більше для дослідження

МФЧХ (Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця) — «Технологічні та біологічні небезпеки». Охоплює технологічні та біологічні ризики, готовність до них та стратегії зниження ризиків. <https://www.ifrc.org/our-work/disasters-climate-and-crises/what-disaster/technological-and-biological-hazards>

МФЧК — «Довідкова інформація щодо готовності до технологічних та біологічних небезпек». Керівництво щодо промислових аварій, розливів хімікатів, транспортних аварій та інших техногенних небезпек. <https://unece.org/environment-policy/publications/words-action-guidelines-implementation-guide-man-made-and>

UNDRR (Управління Організації Об'єднаних Націй зі зменшення ризику стихійних лих) — «Керівні принципи від слів до дій». Керівні принципи щодо промислових аварій, розливів хімікатів, транспортних аварій та інших техногенних небезпек. <https://unece.org/environment-policy/publications/words-action-guidelines-implementation-guide-man-made-and>

ВООЗ — Надзвичайні ситуації: довкілля, зміна клімату та здоров'я. Зосереджена на стихійних лихах, техногенних небезпеках, спалахах, їхньому впливі на здоров'я та стратегіях реагування. <https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/emergencies>

ВООЗ — «Небезпеки для здоров'я неінфекційного характеру» Охоплює неінфекційні небезпеки для здоров'я, як природні, так і техногенні. <https://www.who.int/europe/emergencies/our-work-in-emergencies/health-hazards-non-infectious>

ЕМ-DAT (CRED, Бельгія) — База даних надзвичайних подій. Глобальна база даних про великі катастрофи (стихійні та техногенні), їх наслідки та поширення. <https://www.emdat.be/>

Co-funded by
the European Union

Ресурси, використані для створення цього навчального модуля

AA. (2020). *A to Z Guide to COVID-19*. Anadolu Agency. <https://www.aa.com.tr/tr/kategori-sayfasi-manset/adan-zye-kovid-19-rehberi/1777116>

Aydem Retail. (2023, February 24). *The most common electrical problems and causes in homes*. Aydem Retail. <https://www.aydemperakende.com.tr/blog/evlerde-en-cok-meydana-gelen-elektrik-sorunlari-ve-nedenleri>

BBC Turkish. (n.d. a). *The flood disaster in Libya*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cd1mp4d8xmno>

BBC Turkish. (n.d. b). *The Rise of Scabies in the Early 21st Century: Reports from Europe and Around the World*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn0gppq4d347o>

BirGün. (n.d.). *The reason for the collapse of Renaissance Site, which was razed to the ground in the earthquake, has emerged*. <https://www.birgun.net/haber/depremde-yerle-bir-olan-ronesans-in-cokme-nedeni-ortaya-cikti-424754>

Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (n.d. a). *Emergency preparedness and response*. <https://emergency.cdc.gov/>

Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (n.d. b). *Safety culture: Improving safety for healthcare workers*. National Institute for Occupational Safety and Health (NIOSH). <https://www.cdc.gov/niosh/learning/safetyculturehc/module-2/2.html>

Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). (n.d.). *EM-DAT: The International Disaster Database*. <https://www.emdat.be/>

Church of Jesus Christ of Latter-day Saints. (n.d.). *Personal and Family Emergency Preparedness Planning Guide*. <https://www.churchofjesuschrist.org/bc/content/shared/english/life-help/Personal-and-Family-Emergency-Preparedness-Planning-Guide.pdf>

Çevik, M. (n.d.). *Reflection of Childhood Home Accidents in Press Coverage During the Pandemic*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2211609>

DW Turkish. (n.d.). *Forgetting February 6: Heroism and ordinariness*. <https://www.dw.com/tr/6-%C5%9Fubat%C4%B1-unutmak-kahramanl%C4%B1k-ve-s%C4%B1radanla%C5%9Fma/a-66444254>

EKOIQ. (2023, September 9). *Flood disaster in Libya: Death toll rises, thousands missing*. <https://www.ekoIQ.com/libyada-sel-felaketi-can-kaybi-artiyor-binlerce-kisi-kayip/>

Euronews. (2025, January 21). *At least 10 people lost their lives in a fire at a hotel in Kartalkaya Ski Center in Bolu, Turkey*. <https://tr.euronews.com/2025/01/21/boludaki-kartalkaya-kayak-merkezinde-bir-otelde-cikan-yanginda-en-az-10-kisi-hayatini-kayb>

Ресурси, використані для створення цього навчального модуля

Global Facility for Disaster Reduction and Recovery (GFDRR). (n.d.). <https://www.gfdr.org/en>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). (n.d. a). *Technological and biological hazards*. <https://www.ifrc.org/our-work/disasters-climate-and-crises/what-disaster/technological-and-biological-hazards>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). (n.d. b). *Technological and biological hazards: Background paper*. https://www.ifrc.org/sites/default/files/IFRC-Background_TechBioHazardsweb.pdf

International Labour Organization (ILO). (n.d.). *Chemical safety: Training manual on occupational safety and health and working conditions*. <https://www.ilo.org/media/240346/download>

International Union for Conservation of Nature (IUCN). (n.d.). *Nature-based solutions for disasters*. <https://www.iucn.org/resources/issues-brief/nature-based-solutions-disasters>
İş Bankası. (2021, December 2). *Water pollution*. İş Bankası Blog. <https://www.isbank.com.tr/blog/su-kirliligi>

Kocaeli Haberdar. (n.d.). *Storm warning issued for Kocaeli*. <https://www.kocaelihaberdar.com.tr/gundem/kocaeli-icin-firtina-uyarisi-yapildi/21558693>

National Center for Disease Control (NCDC), Ministry of Health and Family Welfare. (2024, July). *Emergency preparedness checklist*. <https://ncdc.mohfw.gov.in/wp-content/uploads/2024/07/Emergency-Preparedness-Checklist.pdf>

New York State Unified Court System. (n.d.). *Family Court Co-Parenting Plan*. <https://www.nyspt.uscourts.gov/forms/familycoopplan.pdf>

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (GPT-4 model) [Large language model]. Retrieved from [Date of Retrieval]. (Required for Figures 6 and 11)

Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (n.d.). *Strengthening disaster risk reduction and management in the OSCE area*. <https://www.osce.org/files/f/documents/8/1/118655.pdf>

Özel Cerrahi Hastanesi. (2023, May 3). *What is scabies? Scabies symptoms and treatment*. <https://www.cerrahi.com.tr/uyuz-hastaligi-nedir-uyuz-belirtileri-ve-tedavisi>

Price, P. (2023, November 1). *Alert on Middleton*. Rocky Roar Newspaper. <https://rockyroarnewspaper.com/2959/news/alert-on-middleton/>

Ресурси, використані для створення цього навчального модуля

Ready.gov. (n.d.). *Household preparedness*. <https://www.ready.gov/household>

SBP. (n.d.). *New homeowner guide*. https://sbpusa.org/public/uploads/pdfs/New_Homeowner_Guide_Formatted.pdf

SETAV. (n.d.). *Focus: China after the Coronavirus*. <https://www.setav.org/odak-koronavirus-sonrasi-cin>

Stanford Health Care. (n.d.). *Ready a household preparedness guide*. <https://stanfordhealthcare.org/content/dam/SHC/health-care-professionals/allied-healthcare/docs/readyahouseholdpreparednessguide-v1-3.pdf>

Statovci, K., Ajvazi, S., Shabani, I. & Statovci, O. (2022). The Rise of Scabies in the Early 21st Century: Reports from Europe and Around the World. *Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, 10(A), 1546–1552. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9604680/>

TRT News. (n.d.). *Flood in Ankara: Passed through the building*. <https://www.trthaber.com/videolar/ankarada-sel-binanin-icinden-geci-67951.html>

Turkish Ministry of Health. (2020). *Coronavirus: Germany very close to the vaccine*. <https://www.deutschland.de/tr/topic/bilim/koronavirus-almanya-asiya-cok-yakin>

Turkish Ministry of Health. (n.d.). *Chemicals at home*. Gesund.bund.de. https://dam.gesund.bund.de/assets/chemikalien_im_haushalt-medium.webp

UN Women. (n.d.). *Hazards*. <https://wrd.unwomen.org/explore/hazards>

United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (n.d. a). *Industrial accidents*. <https://unece.org/environment-policy/industrial-accidents>

United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (n.d. b). *Words into action: Guidelines on implementation guide for man-made and natural hazards*. <https://unece.org/environment-policy/publications/words-action-guidelines-implementation-guide-man-made-and>

World Health Organization (WHO). (n.d. a). *Chemical safety*. <https://www.who.int/health-topics/chemical-safety>

World Health Organization (WHO). (n.d. b). *Health hazards (non-infectious)*. WHO/Europe. <https://www.who.int/europe/emergencies/our-work-in-emergencies/health-hazards-non-infectious>

World Health Organization (WHO). (n.d. c). *Infection prevention and control: Fact sheet*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infection-prevention-and-control>

World Health Organization (WHO). (n.d. d). *Environment, climate change and health emergencies*. <https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/emergencies>

ПАРТНЕРСТВО

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Отримуйте задоволення з VET-READY РОЗДІЛ 1: ГОТОВНІСТЬ ДО
ЛИХ ТА РЕАГУВАННЯ НА НИХ**

**НАВЧАЛЬНИЙ МОДУЛЬ 4: Основні навички, що рятують
життя, під час побутових катастроф**

СЛІДКУЙТЕ ЗА
НАМИ

<https://vetready.eu/>

Co-funded by
the European Union